

دانشگاه پیام نور
دانشکده علوم اقتصادی و اجتماعی
مرکز تهران

**پایان نامه برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد
در رشته جامعه‌شناسی
گروه علوم اجتماعی**

عنوان پایان نامه:

**مطالعه رابطه برخی از عوامل اجتماعی و اقدامات کمیته
امداد امام خمینی (ره) با وضعیت رفاهی زنان سرپرست
خانوار تحت پوشش، شهر سنندج در سال ۱۳۸۹
فرهاد کاظمی**

استاد راهنما:

خانم دکتر شهناز صداقت زادگان

استاد مشاور:

دکتر محمد جواد زاهدی مازندرانی

بهمن ۹۰

دانشگاه پیام نور

بسمه تعالی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

آقای فرهاد کاظمی

دانشجوی رشته علوم اجتماعی به شماره دانشجویی ۸۶۷۱۰۵۷۳۴

تحت عنوان « مطالعه رابطه برخی از عوامل اجتماعی و اقدامات کمیته امداد امام خمینی

(ره) با وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش شهر سنندج در سال ۱۳۸۹»

با حضور هیأت داوران در روز بیست و یکم مورخ ۲۹ / ۱۱ / ۹۰ ساعت ۱۵ در محل

ساختمان واحد غرب تهران برگزار شد و هیات داوران پس از بررسی ، پایان نامه

مذکور را شایسته نمره به عدد ۱۷ به حروف هفده با درجه بسیار خوب تشخیص داد.

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبه دانشگاهی	دانشگاه/موسسه	امضاء
۱	استاد راهنما	خانم دکتر شهناز صداقت زادگان			
۲	استاد مشاور	جناب آقای دکتر محمد جواد زهرای			
۳	استاد داور	خانم دکتر پروانه دانش			
۴	نماینده تحصیلات تکمیلی	سرکار خانم نظری			

اینجانب **فرهاد کاظمی** دانشجوی ورودی سال **۱۳۸۶** مقطع کارشناسی ارشد رشته **علوم اجتماعی** گواهی می نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر ، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و مأخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

اینجانب **فرهاد کاظمی** دانشجوی ورودی سال **۱۳۸۶** مقطع کارشناسی ارشد رشته **علوم اجتماعی** گواهی می نمایم چنانچه براساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و ... می نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات ، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می باشد.

بهمن ۱۳۹۰

سپاس و قدردانی

کار کردن در دستگاه‌های حمایتی و متولی خدمت به اقشار آسیب پذیر جامعه و قشر زنان سرپرست خانوار و تجربه زیسته اینجانب در مسیر زندگی پر سنگلاخ این قشر از جامعه و احساس وظیفه سنگین و مسئولانه خدمت در دستگاه‌های حمایتی از جمله نهاد مقدس کمیته امداد ما را در مسیر پر تلاطم تحقیق قرار داد که شاید بتوانم گره ای از مشکلات آنان بگشایم.

در این راستا بر خود لازم می‌دانم که بر حسب وظیفه و رعایت ادب و احترام، از تمامی بزرگوارانی که در به ثمر رسیدن این تحقیق سهیم بوده‌اند قدردانی نمایم.

ابتدا از زحمات و تلاش‌های استاد گرانقدر خانم دکتر شهناز صداقت زادگان که مسئولیت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده داشتند، همچنین جناب آقای دکتر جواد زاهدی مازندرانی که مسئولیت مشاوره انجام پایان نامه و به انحاء مختلف کوشیده‌اند تا مسیر سخت و ناهموار را سهل و آسان نمایند و زحمات فراوانی تقبل نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

و از زحمات همکاران گرانقدرم آقایان جعفری، فیضی و محمدی بسیار سپاسگزارم.

از پدر و مادر مهربان، و همچنین همسر فداکارم به همراه دو فرزند گلم که متحمل سختی‌های فراوان در طول مدت تحصیل شدند. تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده

در حال حاضر در موقعیتی قرار داریم که اقدامات بسیار جدی برای بهبود وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار مورد نیاز است، بر همین اساس هدف اصلی این پژوهش مطالعه رابطه خدمات و اقدامات حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) با وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش کمیته امداد شهرستان سنندج در سال ۱۳۸۹ بود. با استفاده از جدول تعیین حجم نمونه کرجسی و مورگان تعداد ۱۴۰ نفر از ۲۲۰ نفر جامعه آماری به صورت تصادفی و از طریق جدول اعداد تصادفی به عنوان نمونه مورد بررسی انتخاب شدند که از ایشان خواسته شد به سوالات پرسشنامه محقق ساخته مرتبط با موضوع مورد بررسی پاسخ دهند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های آماری تی تست و کای اسکوایر استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل داده ها نشان می دهد که بین وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار به لحاظ بعد اقتصادی، بعد فرهنگی و بعد اکولوژیک در قبل و بعد از تحت حمایت کمیته امداد تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین ارتباط معنادار و مثبتی بین خدمات حمایتی کمیته امداد و وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار مشاهده شد.

کلید واژه ها:

زنان سرپرست خانوار، کمیته امداد امام خمینی (ره)، وضعیت رفاهی، خدمات حمایتی، سنندج

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق.....
۲	مقدمه.....
۳	۱-۱- بیان مسئله :.....
۵	۲-۱- ضرورت انجام تحقیق :.....
۷	۳-۱- سؤالات تحقیق :.....
۷	۴-۱- فرضیات پژوهشی :.....
۸	۵-۱- اهداف تحقیق :.....
۹	فصل دوم: پیشینه تحقیق، تعاریف و مبانی نظری.....
۱۰	۱-۲- تعریف مفاهیم :.....
۱۰	۱-۱-۲- خانواده.....
۱۰	۲-۱-۲- خانوار.....
۱۱	۳-۱-۲- سرپرستی خانوار:.....
۱۱	۴-۱-۲- زنان سرپرست خانوار:.....
۱۲	۵-۱-۲- محیط شناسی :.....
۱۳	۶-۱-۲- فرهنگ :.....
۱۴	۲-۲- نهاد خانواده :.....
۱۶	۳-۲- کارکردهای خانواده.....
۱۷	۴-۲- خانواده‌های تک والدی.....
۱۷	۵-۲- گروه‌بندی زنان سرپرست خانوار.....
۱۹	۱-۵-۲- زنان بیوه.....
۱۹	۱-۱-۵-۲- مشکلات اجتماعی زنان بیوه.....
۲۰	۲-۱-۵-۲- مشکلات اقتصادی زنان بیوه.....
۲۰	۲-۵-۲- خانواده‌های شوهر معتاد.....
۲۱	۳-۵-۲- زنان مهاجران.....
۲۲	۱-۳-۵-۲- تأثیرات غیبت ناشی از شغل بر فرزندان.....

- ۶-۲-۶- مروری بر تاریخچه سرپرستی زنان در ایران ۲۲
- ۶-۲-۱- مفهوم بی سرپرستی در عصر پهلوی ۲۳
- ۶-۲-۲- مفهوم و پدیده بی سرپرستی در عصر جمهوری اسلامی ۲۳
- ۷-۲- وضعیت اقتصادی زنان سرپرست خانوار در جهان ۲۴
- ۸-۲- زنان سرپرست خانوار به عنوان «فقیرترین فقرا» ۲۶
- ۹-۲- پیشینه مطالعاتی ۲۸
- ۱۰-۲- مبانی نظریه رفاه اجتماعی ۳۷
- ۱۰-۲-۱- مفهوم رفاه اجتماعی ۳۷
- ۱۰-۲-۲- سابقه و تاریخچه رفاه و خدمات اجتماعی ۳۹
- ۱۰-۲-۳- نظریه‌های مربوط به رفاه اجتماعی ۴۰
- ۱۰-۲-۱-۳- نظریه اشاعه: ۴۱
- ۱۰-۲-۳-۲- نظریه کارکردگرایی: ۴۱
- ۱۰-۲-۳-۳- نظریه مارکسیستی: ۴۱
- ۱۰-۲-۳-۴- نظریه هشیاری اجتماعی و محرک‌های انسان دوستانه: ۴۲
- ۱۰-۲-۳-۵- نظریه شهروندی: ۴۲
- ۱۰-۲-۳-۶- نظریه انتخاب عقلانی: ۴۲
- ۱۰-۲-۳-۷- نظریه صنعتی شدن: ۴۳
- ۱۰-۲-۳-۸- نظریه گروه‌های ذی نفوذ: ۴۳
- ۱۰-۲-۳-۹- نظریه ترمیمی: ۴۳
- ۱۰-۲-۳-۱۰- نظریه نهادی: ۴۴
- ۱۰-۲-۳-۱۱- نظریه فمینیستی: ۴۴
- ۱۰-۲-۳-۱۲- نظریه تعامل گرایی: ۴۵
- ۱۰-۲-۳-۱۳- نظریه معیشت پایدار ۴۷
- ۱۰-۲-۳-۱۴- نظریه تبیین فقر ۵۱
- ۱۰-۲-۳-۱۵- نظریه کیفیت زندگی ۵۲
- ۱۰-۲-۳-۱۶- نظریه توسعه پایدار ۵۶
- ۱۰-۲-۴- مکاتب رفاه اجتماعی ۵۷
- ۱۰-۲-۴-۱- مکتب کلاسیک و راست نو ۵۷

- ۵۸..... ۲-۴-۱۰-۲ محافظه کاران (میان روها)
- ۵۹..... ۳-۴-۱۰-۲ چپ نو یا سوسیالیسم دموکراتیک (سوسیال دموکراسی)
- ۵۹..... ۴-۴-۱۰-۲ چپ کلاسیک
- ۶۰..... ۵-۴-۱۰-۲ فمینیسم :
- ۶۰..... ۶-۴-۱۰-۲ حزب سبزها
- ۶۰..... ۵-۱۰-۲ شاخص های رفاه اجتماعی
- ۶۲..... ۱-۵-۱۰-۲ شاخص های کمی رفاه اجتماعی
- ۶۲..... ۲-۵-۱۰-۲ شاخص های کیفی رفاه اجتماعی :
- ۶۲..... ۳-۵-۱۰-۲ شاخص های منفی رفاه اجتماعی :
- ۶۳..... ۴-۵-۱۰-۲ عبارت رفاه اجتماعی :
- ۶۳..... ۶-۱۰-۲ ابعاد رفاه اجتماعی
- ۶۴..... ۷-۱۰-۲ اهداف رفاه اجتماعی
- ۶۴..... ۱-۷-۱۰-۲ توانمند سازی
- ۶۴..... ۲-۷-۱۰-۲ آگاه سازی
- ۶۴..... ۳-۷-۱۰-۲ امنیت انسانی و اجتماعی
- ۶۴..... ۴-۷-۱۰-۲ استقلال و خوداتکایی
- ۶۵..... ۵-۷-۱۰-۲ سازگاری :
- ۶۵..... ۶-۷-۱۰-۲ پایداری:
- ۶۵..... ۸-۱۰-۲ رفاه اجتماعی خانواده
- ۶۵..... ۱-۸-۱۰-۲ خط مشی خانواده ها
- ۶۶..... ۲-۸-۱۰-۲ تحکیم خانواده به عنوان یکی از سیاست های رفاه اجتماعی
- ۶۷..... ۳-۸-۱۰-۲ خانواده، کانون فعالیت های رفاه اجتماعی
- ۶۹..... ۴-۸-۱۰-۲ سیاست های رفاهی
- ۷۱..... ۱۱-۲ جمع بندی نظریه ای
- ۷۳..... ۱۲-۲ فرضیه های تحقیق
- ۷۶..... **فصل سوم: روش شناسی تحقیق**
- ۷۷..... ۱-۳ - روش های تحقیق
- ۷۸..... ۱-۱-۳ روش تحقیق اسنادی:

۷۸.....	۲-۱-۳ روش تحقیق میدانی.....
۸۰.....	۲-۳- متغیر وابسته: وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار.....
۸۰.....	۳-۳- متغیرهای مستقل: خدمات حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره).....
۸۰.....	۴-۳- تکنیک‌های مورد استفاده جهت گردآوری داده‌ها:.....
۸۱.....	۵-۳- روایی (اعتبار).....
۸۱.....	۶-۳- پایایی (اعتماد).....
۸۲.....	۷-۳- تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها و مفاهیم.....
۸۴.....	۸-۳- بررسی روند خانواده‌های تحت سرپرستی زنان در دهه‌های مختلف از ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵.....
۸۶.....	۹-۳- شاخص‌های مورد استفاده در تحقیق:.....
۸۷.....	۱۰-۳- جامعه مورد مطالعه.....
۸۷.....	۱۱-۳- جامعه آماری:.....
۸۸.....	۱۲-۳- تعیین حجم نمونه.....
۹۱.....	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها .....
۹۳.....	۱-۴- بررسی توصیفی یافته‌ها.....
۱۲۷.....	۲-۴- آمار استنباطی و آزمون فرضیه‌ها:.....
۱۲۹.....	۳-۴- آزمون فرضیات پژوهش.....
۱۳۸.....	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری .....
۱۳۹.....	۱-۵- مقدمه:.....
۱۳۹.....	۲-۵- نتایج پژوهش:.....
۱۳۹.....	۱-۲-۵- خلاصه یافته‌ها:.....
۱۴۳.....	۲-۲-۵- بحث و نتیجه‌گیری:.....
۱۴۶.....	۲-۵- محدودیت‌ها.....
۱۴۶.....	۳-۵- سخنی با پژوهشگران.....
۱۴۷.....	ضمیمه.....
۱۴۸.....	کمیته امداد و خدمات حمایتی آن.....
۱۴۸.....	بررسی وضعیت خدمات حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) به خانوارهای تحت حمایت.....
۱۴۸.....	اهداف و وظایف امداد در ارائه خدمات حمایتی به خانوارهای تحت پوشش.....
۱۴۸.....	تاریخچه تاسیس کمیته امداد امام خمینی (ره).....

۱۵۰	میزان و نحوه پرداخت کمک‌های مالی (بر مبنای دستورالعمل اجرائی).....
۱۵۰	کمک‌های مالی مستمر.....
۱۵۰	طرح مددجویی.....
۱۵۰	برنامه حمایت‌های اجتماعی.....
۱۵۰	فعالیت ارائه خدمات پذیرش و مددکاری.....
۱۵۱	خدمات حقوقی و قضایی.....
۱۵۱	اطعام و افطار محرومین.....
۱۵۱	حمایت از ایتم (طرح اکرام).....
۱۵۱	برنامه امنیت تغذیه.....
۱۵۲	هزینه‌های امور بیمه و درمان اقشار نیازمند.....
۱۵۲	برنامه کمک به تأمین سلامت نیازمندان.....
۱۵۲	برنامه امداد آسیب دیدگان ناشی از حوادث.....
۱۵۲	امور توانمندی سازی محرومین.....
۱۵۲	برنامه خدمات تحصیلی به دانش آموزان و دانشجویان.....
۱۵۳	هزینه‌های خدمات فرهنگی.....
۱۵۳	برنامه ایجاد فرصت‌های شغلی.....
۱۵۴	کل خانوار مورد حمایت طرح‌های خودکفایی.....
۱۵۴	تعداد و مبالغ وام‌های خودکفایی پرداختی از محل صندوق اشتغال نیازمندان.....
۱۵۵	وام پرداختی از محل تسهیلات بانکی و اعتبارات بنگاه‌های کوچک اقتصادی و زود بازده.....
۱۵۵	ارایه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.....
۱۵۵	کاریابی برای مددجویان آموزش دیده و مستعد.....
۱۵۵	تأمین مسکن مددجویان.....
۱۵۵	طرح نوسازی و بهسازی مسکن روستایی.....
۱۵۵	تأمین فضای خودکفایی.....
۱۵۶	کمک به ودیعه و اجاره مسکن.....
۱۵۶	طرح بازگشت مهاجرین.....
۱۵۶	برنامه کمک به امر ازدواج نیازمندان.....
۱۵۷	برنامه پرداخت وام‌های ضروری به نیازمندان (قرض الحسنه).....

۱۶۲	پیشنهادات:
۱۶۲	پیشنهادات کلی و عمومی
۱۶۵	پیشنهادات خاص در دستگاه حمایتی (کمیته امداد)
۱۶۹	پرسشنامه
۱۷۵	فهرست منابع و مأخذ
۱۸۲	منابع انگلیسی

فهرست جداول و نمودارها

صفحه	عنوان
۲۵.....	(جدول ۱-۲) جنس مدیریت خانواده در سال ۱۳۷۶ در ایران.....
۴۸.....	شکل (۲-۱) چهارچوب مفهومی معیشت پایدار.....
۴۸.....	شکل (۲-۲) چند ضلعی دارایی هادر نظریه معیشت پایدار.....
۴۹.....	نمودار (۳-۲) نمودار دسترسی به منابع برای معیشت پایدار (Blake et al, ۱۹۹۴).....
۵۰.....	شکل (۴-۲): چهارچوب تحلیلی معیشت پایدار (SL) مورد استفاده قرار گرفته و توسط (Hoon et al, ۱۹۹۷).....
۵۴.....	جدول (۲-۲) ملزومات مهم کیفیت زندگی برتر در سطوح فردی و اجتماعی.....
۷۴.....	شکل (۵-۲) فلوجارت کلی تحقیق:.....
۷۵.....	شکل (۶-۲) مدل تحقیق:.....
۸۲.....	جدول شماره ۱-۳: ضریب آلفای محاسبه شده پرسشنامه تحقیق و ابعاد آن.....
۹۳.....	جدول ۴-۱: توزیع فراوانی مربوط به سن پاسخ دهندگان.....
۹۳.....	نمودار ۴-۱: توزیع درصد فراوانی مربوط به سن پاسخ دهندگان.....
۹۴.....	جدول ۴-۲: توزیع فراوانی مربوط به وضع سواد پاسخ دهندگان.....
۹۴.....	نمودار ۴-۲: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضع سواد پاسخ دهندگان.....
۹۵.....	جدول ۴-۳: توزیع فراوانی مربوط به آخرین وضعیت کار پاسخ دهندگان.....
۹۵.....	نمودار ۴-۳: توزیع درصد فراوانی مربوط به آخرین وضعیت کار پاسخ دهندگان.....
۹۶.....	جدول ۴-۴: توزیع فراوانی مربوط به مدت زمان سرپرستی خانوار پاسخ دهندگان.....
۹۶.....	نمودار ۴-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به مدت زمان سرپرستی خانوار پاسخ دهندگان.....
۹۷.....	جدول ۴-۵: توزیع فراوانی مربوط به علت پذیرش مسئولیت سرپرستی خانوار پاسخ دهندگان.....
۹۷.....	نمودار ۴-۵: توزیع درصد فراوانی مربوط به علت پذیرش مسئولیت سرپرستی خانوار پاسخ دهندگان.....
۹۸.....	جدول ۴-۶: توزیع فراوانی مربوط به تاریخ تحت حمایت کمیته امداد پاسخ دهندگان.....
۹۸.....	نمودار ۴-۶: توزیع درصد فراوانی مربوط به تاریخ تحت حمایت کمیته امداد پاسخ دهندگان.....
۹۹.....	جدول ۴-۷: توزیع فراوانی مربوط به تعداد افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان.....
۹۹.....	نمودار ۴-۷: توزیع درصد فراوانی مربوط به تعداد افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان.....

- جدول ۸-۴: توزیع فراوانی مربوط به سن افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۰
- نمودار ۸-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به سن افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۰
- جدول ۹-۴: توزیع فراوانی مربوط به میزان تحصیلات افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۱
- نمودار ۹-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به میزان تحصیلات افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۱
- جدول ۱۰-۴: توزیع فراوانی مربوط به شغل افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۲
- نمودار ۱۰-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به شغل افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۲
- جدول ۱۱-۴: توزیع فراوانی مربوط به جنس افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۳
- نمودار ۱۱-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به جنس افراد تحت تکفل پاسخ دهندگان ۱۰۳
- جدول ۱۲-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضع مسکن پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۰۴
- نمودار ۱۲-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضع مسکن پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۰۴
- جدول ۱۳-۴: توزیع فراوانی مربوط به آشنایی با خدمات مسکن پاسخ دهندگان ۱۰۵
- نمودار ۱۳-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به آشنایی با خدمات مسکن پاسخ دهندگان ۱۰۵
- جدول ۱۴-۴: توزیع فراوانی مربوط به دریافت کدام خدمات مسکن پاسخ دهندگان ۱۰۶
- نمودار ۱۴-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به دریافت کدام خدمات مسکن پاسخ دهندگان ۱۰۶
- جدول ۱۵-۴: توزیع فراوانی مربوط به مساحت واحد مسکونی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۰۷
- جدول ۱۶-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت جغرافیایی منزل مسکونی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۰۸
- نمودار ۱۶-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضعیت جغرافیایی منزل مسکونی پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۰۸
- جدول ۱۷-۴: توزیع فراوانی مربوط به عمر ساختمان محل سکونت پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۰۹
- جدول ۱۸-۴: توزیع فراوانی مربوط به میزان دسترسی به مراکز بهداشتی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۰
- جدول ۱۹-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت منزل مسکونی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۱

- نمودار ۱۹-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضعیت منزل مسکونی پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۲
- جدول ۲۰-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضع درآمد ماهیانه پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۳
- نمودار ۲۰-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضع درآمد ماهیانه پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۳
- جدول ۲۱-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضع هزینه ماهیانه خوراکی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۴
- نمودار ۲۱-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضع هزینه ماهیانه خوراکی پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۵
- جدول ۲۲-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضع هزینه ماهیانه غیرخوراکی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۶
- نمودار ۲۲-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضع هزینه ماهیانه غیرخوراکی پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۶
- جدول ۲۳-۴: توزیع فراوانی مربوط به امکان مسافرت در طول سال پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۷
- نمودار ۲۳-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به امکان مسافرت در طول سال پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت ۱۱۸
- جدول ۲۴-۴: توزیع فراوانی مربوط به دلیل عدم رضایتمندی از کمیته امداد پاسخ دهندگان ۱۱۸
- نمودار ۲۴-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به دلیل عدم رضایتمندی از کمیته امداد پاسخ دهندگان ۱۱۹
- جدول ۲۵-۴: توزیع فراوانی مربوط به بهترین و مؤثرترین خدمات قابل ارائه از طرف کمیته امداد پاسخ دهندگان ۱۱۹
- نمودار ۲۵-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به بهترین و مؤثرترین خدمات قابل ارائه از طرف کمیته امداد پاسخ دهندگان ۱۲۰
- جدول ۲۶-۴: توزیع فراوانی مربوط به آشنایی با خدمات فرهنگی کمیته امداد پاسخ دهندگان ۱۲۱
- نمودار ۲۶-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به آشنایی با خدمات فرهنگی کمیته امداد پاسخ دهندگان ۱۲۱

- جدول ۲۷-۴: توزیع فراوانی مربوط به آشنایی با پرداخت وام‌ها و تسهیلات در کمیته امداد پاسخ دهندگان..... ۱۲۲
- نمودار ۲۷-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به آشنایی با پرداخت وام‌ها و تسهیلات در کمیته امداد پاسخ دهندگان..... ۱۲۳
- جدول ۲۸-۴: توزیع فراوانی مربوط به استفاده از خدمات یا تمایل به تحت حمایت بودن کمیته امداد پاسخ دهندگان..... ۱۲۳
- نمودار ۲۸-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به استفاده از خدمات یا تمایل به تحت حمایت بودن کمیته امداد پاسخ دهندگان..... ۱۲۴
- جدول ۲۹-۴: توزیع فراوانی مربوط به دلایل تمایل به تحت حمایت بودن کمیته امداد پاسخ دهندگان..... ۱۲۴
- نمودار ۲۹-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به دلایل تمایل به تحت حمایت بودن کمیته امداد پاسخ دهندگان..... ۱۲۵
- جدول ۳۰-۴: توزیع فراوانی مربوط به افزایش کدام خدمات پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۲۵
- نمودار ۳۰-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به افزایش کدام خدمات پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۲۶
- جدول ۳۱-۴: توزیع فراوانی مربوط به تأثیر کمک معیشت پرداختی بر وضعیت زندگی افراد پاسخ دهندگان..... ۱۲۶
- نمودار ۳۱-۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به تأثیر کمک معیشت پرداختی بر وضعیت زندگی افراد پاسخ دهندگان..... ۱۲۷
- جدول ۳۲-۴: نتیجه آزمون نرمال بودن متغیرها..... ۱۲۸
- جدول ۳۳-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت اقتصادی قبل و بعد از تحت حمایت پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۲۹
- جدول ۳۴-۴: آزمون T زوجی جهت بررسی برابری میانگین امتیاز وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار از نظر بعد اقتصادی..... ۱۳۰
- جدول ۳۵-۴: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت فرهنگی قبل و بعد از تحت حمایت پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۳۱

- نمودار ۴-۳۳: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضعیت فرهنگی قبل و بعد از تحت حمایت پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۳۱
- جدول ۴-۳۶: آزمون T زوجی جهت بررسی برابری میانگین امتیاز وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار از نظر بعد فرهنگی..... ۱۳۲
- جدول ۴-۳۷: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت اکولوژیک قبل و بعد از تحت حمایت پاسخ دهندگان به تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۳۳
- نمودار ۴-۳۴: توزیع درصد فراوانی مربوط به وضعیت اکولوژیک قبل و بعد از تحت حمایت پاسخ دهندگان تفکیک قبل و بعد از تحت حمایت..... ۱۳۳
- جدول ۴-۳۸: آزمون T زوجی جهت بررسی برابری میانگین امتیاز وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار از نظر بعد اکولوژیک..... ۱۳۴
- جدول ۴-۳۹: جدول تقاطعی ارتباط بین خدمات حمایتی کمیته امداد با وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار..... ۱۳۵
- نمودار ۴-۳۵: ارتباط بین وضعیت رفاهی زنان سرپرست خانوار و خدمات ارائه شده کمیته امداد ۱۳۶
- (جدول) اطلاعات خانوار و نفقات مورد حمایت طرح و مددجویی..... ۱۵۷
- (جدول) - اطلاعات خانوار و نفقات مورد حمایت طرح و مددجویی..... ۱۵۸
- (جدول) - اطلاعات خانوار و نفقات مورد حمایت طرح و مددجویی..... ۱۵۹
- (جدول) - اطلاعات خانوار و نفقات مورد حمایت طرح و مددجویی..... ۱۶۰
- (جدول) - اطلاعات خانوار و نفقات مورد حمایت طرح و مددجویی..... ۱۶۱
- (جدول) - اطلاعات خانوار و نفقات مورد حمایت طرح و مددجویی..... ۱۶۱

فصل اول

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

مقدمه :

رفاه اجتماعی زنان مقوله‌ای است در چارچوب «رفاه خانواده» امری مهم تلقی می‌شود. حقیقتاً زن و خانواده دو مقوله غیر قابل تفکیک از یکدیگرند واقعیات موجود در جامعه نشان از آن دارد که علیرغم اعلامیه‌ها و بیانیه‌ها و تأسیس نهاد و سازمان‌های مختلف در تحقق حقوق زنان و علیرغم هزینه‌های قابل توجه زنان از مسائل و مشکلات ناشی از فقر اقتصادی و فرهنگی در رنج هستند و در این میان عده‌ای که دارای مسئولیت‌های اقتصادی در خانواده هستند و به عبارتی سرپرستی خانوار را به عهده دارند، دارای مسائل و مشکلات فراوان‌تری هستند، به ویژه اگر این مسائل و مشکلات را با شاخص‌های رفاه مقایسه کنیم، در آن صورت شکاف بیشتر باز می‌گردد و از طرفی دیگر یکی از وظایف عمده رفاه اجتماعی، ارائه خدمات رفاهی و نیز خدمات حمایتی به خانواده‌ها می‌باشد نظام رفاه اجتماعی باید ضمن ارائه خدمات حمایتی، سازوکارها و فنون پیشرفته‌ای نظیر توانمندسازی و کار گستری را در اولویت قرار دهد.

مقوله رفاه اجتماعی و همین‌طور خانواده رابطه بسیار تنگاتنگی با یکدیگر دارند که درک چنین رابطه‌ای با توجه و تمرکز هم‌زمان نسبت به افراد، خانواده‌ها و محیط اجتماعی حاصل می‌شود. می‌توان به کمک خدمات رفاه اجتماعی افراد را با محیط اجتماعی خود بیشتر سازگار نمود و هماهنگ کرد. از طرفی، رفاه اجتماعی می‌بایست کمک‌هایی در اختیار افراد و خانواده‌های دارای مشکل قرار دهد و نه تنها تلاش‌های خود را متوجه و متمرکز افرادی خاص نماید، بلکه بایستی به شرایط اجتماعی که به وجود آورنده این نوع مشکلات است نیز توجه داشته باشد و در پی رفع آن‌ها برآید.

رفاه زنان سرپرست خانوار مقوله‌ای است که بیش از پیش باید مورد توجه و عنایت قرار گیرد با توجه به روند رو به افزایش شمار زنان سرپرست خانوار در سال‌های اخیر که یکی از دلایل آن هم افزایش میزان طلاق می‌باشد لزوم توجه بیشتر روی این قشر از افراد جامعه ملموس‌تر می‌باشد، چرا که یکی از اهداف مهم توسعه پایدار به حداقل رساندن میزان آسیب‌پذیری و افزایش و ارتقاء سطح رفاه و امنیت آحاد جامعه می‌باشد. فلذا با توجه به نتایج تحقیقات قبلی و همین‌طور نتایج تحقیق حاضر زنان سرپرست خانوار از زمره آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه می‌باشند که خود این امر موجب

بروز مسائل و آسیب‌ها در سطح کلان جامعه می‌باشد که ریشه و منشأ آن همان خانواده متزلزل می‌باشد که عامل فقر اقتصادی این قشر از زنان تأثیر مستقیم و غیر مستقیم بر وضعیت فرهنگی و اجتماعی و همین‌طور اکولوژیک خانواده‌ها دارد و نیز لزوم توجه به مقوله‌های مهمی نظیر رفاه اجتماعی، کیفیت زندگی، توانمندسازی زنان، رضایتمندی از زندگی و ارتقاء و بهبود سطح زندگی شناسایی دقیق‌تری صورت گیرد که نهایتاً بتوان گام‌هایی در جهت رفع معضلات زندگی آن‌ها برداشت. پس تحقیق حاضر در پی آن است که شناختی از وضعیت این دسته از زنان به دست دهد و در واقع توصیفی از شرایط زنان سرپرست خانوار ارائه نماید و سپس به تجزیه و تحلیل این ویژگی‌ها بپردازد.

۱-۱- بیان مسئله :

با توجه به روند رو به افزایش شمار زنان سرپرست خانوار در سال‌های اخیر در نتیجه افزایش میزان طلاق در جامعه لزوم توجه به این قشر با هدف توانمندسازی آنان ملموس‌تر است. توانمندسازی یک زن به این مفهوم است که او برای انجام برخی کارها توانایی جمعی پیدا می‌کند و این امر به رفع تبعیض میان زنان و مردان منجر می‌شود و یا در مقابله با تبعیض‌های جنسیتی در جامعه مؤثر واقع می‌گردد در غیر این صورت نگرش تنگ‌نظرانه جامعه نسبت به زنان مطلقه و بیوه در نبود همسرانشان آنان را در روابط اجتماعی و حضور در اجتماع با مشکلات عدیده ای روبرو می‌کند (دفتر امور زنان نهاد ریاست جمهوری و صندوق کودکان سازمان ملل متحد، ۱۴:۱۳۷۲) که این مهم نیازمند اهمیت و توجه ویژه به وضعیت معیشتی این خانواده‌ها و شناسایی نیازمندی‌ها و بررسی وضعیت رفاهی آنان است که در قالب برنامه‌های رفاه اجتماعی مطرح و عملیاتی گردد. منظور از رفاه اجتماعی^۱ عبارت است از مجموعه سازمان یافته‌ای از قوانین، مقررات، برنامه‌ها و سیاست‌هایی که در قالب مؤسسات رفاهی و نهادهای اجتماعی به منظور پاسخگویی به نیازهای مادی و معنوی و تأمین سعادت انسان ارائه می‌شود تا زمینه رشد و تعالی او را فراهم آورد (ماکرو، ۱۳۷۸: ۱۷-۱۲).

---

^۱ Social Welfare